



TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

**TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
TUNCAY ÖZİLHAN'IN
“TÜRK VERGİ SİSTEMİNDE YENİDEN
YAPILANMA İHTİYACI” SEMİNERİ
AÇILIŞ KONUŞMASI**

**20 Şubat 2003
ANKARA SHERATON OTELİ**

Sayın konuklar, değerli basın mensupları,

Geçtiğimiz yılın Haziran ayında İstanbul'da yaptığımız bir toplantı ile TÜSİAD Vergi Çalışma Grubu'nun önderliğinde gerçekleştirilen atelye çalışmalarının sonuçlarını kamuoyuyla paylaşmış ve reform sürecinde olan Türk vergi sisteminin iyileştirilmesi için somut önerilerde bulunmuştuk.

Ne var ki, içinde bulunulan siyasi ortam, çoğu kez yaşadığımız şekilde hükümetin dikkatini vergi reformu gibi orta ve uzun vadede ülkenin ekonomik performansını doğrudan etkileyen önemli bir konuya yöneltmesine imkan tanımamıştı. Kamu ve özel sektörden değerli uzmanların katkılarıyla somutlaştırılan önerileri, deyim yerindeyse kendimiz anlatmış kendimiz dinlemiştik. Bu nedenle, konuyu Ankara'da gerçekleştirdiğimiz bu geniş katılımlı toplantıyla tekrar gündeme getirmekten memnuniyet duyuyoruz.

Ülkemiz çok yönlü ekonomik ve sosyal sorunlarla karşı karşıyadır. Ancak bütçe disiplininin sağlanmasına öncelik verilmesi, diğer sorunların çözülmesi bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bütçe disiplini sağlamanın birinci ayağı harcamaların kontrolü ve kaynak verimliliğinin artırılmasıdır. Bu sağlanamadığı takdirde, daha fazla toplanan vergilerin savurganca harcanması nedeniyle ülkemizin genel verimliliğinin düşeceği açıktır. Üstelik vergiyi ödeyenlerin yerinde harcanmadığına olan inançları, vergi sistemine karşı olan direnci de artırmaktadır.

Bütçe disiplinin ikinci ayağı ise, vergi sisteminin tümüyle yeniden yapılandırılmasıdır. Bugüne kadar vergi kanunlarında çokça değişiklik yapılmasına rağmen adil, basit, etkin ve mükelleflerin içinde yaşayabilecekleri bir vergi ortamına maalesef ulaşamadık. Bugün hala kayıt dışı ekonomi %50'ler seviyesinde seyretmekte, vergi ödeyenlerin yükü ise taşınmaz hale gelmektedir. Vergi ödeyen kesimler üzerindeki artan yük, Türkiye'nin orta ve uzun dönemli büyüme perspektiflerini tehdit edecek boyutlara ulaşmıştır.

Dünyada yaşanan vergi rekabetine paralel olarak vergi oranlarının düşme trendine girdiği bir ortamda, ülkemizde vergi oranlarının devamlı olarak artırılması yabancı sermayenin ülkemize gelmemesine, yerli sermayenin de yurtdışına yönelmesine neden olmaktadır. Bunun sonucunda ülkemizde işsizlik oranı her geçen gün artmakta, bu orana eğitimli işsizlerin de eklenmesi sosyal bir tehlike oluşturmaktadır.

Ülkemize uluslararası rekabet gücü kazandıracak teknoloji yoğun büyük yatırımlara ve dolayısıyla bu yatırımları rahatça ülkemize çekebilecek bir yatırım ortamına ihtiyaç vardır. Bugüne kadar sıkça yapılan vergi reformlarından ve aflardan bir sonuç alınamadığını ifade etmiştik. Bunun sebeplerinin çok iyi analiz edilmesi gerekir. Sistem mutlaka adalet temeli üzerine oturtulmalıdır. Ancak bugün dünyanın en iyi vergi kanunlarını ülkemize kazandırmış olsak da, çağın gerisinde kalmış bu idare ve denetim yapısıyla bir sonuca ulaşmamız mümkün değildir.

Bu yönüyle kamunun yeniden yapılandırılması ile ilgili yapılan çalışmalarda Maliye Bakanlığının öncelikli ve önder bir girişimine ihtiyaç büyüktür. Bu konuda bizler de her türlü desteği vermeye hazırız. Bugün için Maliye Bakanlığı ülkemizin iftihar ettiği ve temel değerleri çok kuvvetli

Teftiş Kurulu ve Hesap Uzmanları Kuruluna sahiptir. Ne var ki aynı kurumlar yıllardır çok başlı ve belirli bir stratejiden yoksun idari ve denetim teşkilatının da sorumlusu konumundadırlar. Artık vakit kaybetmeden, işbirliği ve güçbirliği içerisinde dünya trendlerine uygun bir yapılanmayı gerçekleştirmeleri tarihe karşı sorumluluğun gereğidir. Yeniden yapılandırılmış idare ve denetim sisteminin mutlaka en gelişmiş teknolojik altyapıya kavuşturulması olmazsa olmaz koşuldur. Dünyadaki e-devlet uygulamalarının dışında kalmamız mümkün değildir. Bu konuda Maliye Bakanlığının liderlik yapmasını bekliyor ve destekliyoruz.

Sık sık yapılan reform teşebbüsleri ve aflardan sonuç alınamaması vergi sistemimizin daha karmaşık bir hal almasına ve mükelleflerin sisteme olan güvensizliklerinin daha da artmasına yol açmıştır. Vergi sisteminin sağlıklı bir yapıya kavuşması için, vergi mükelleflerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve akademisyenlerin de görüşlerini dikkate alan bütüncül bir yaklaşıma şiddetle ihtiyaç vardır.

Bu amaçla kurulan vergi konseyinin bu dönemde daha aktif bir çalışma temposuna gireceğini ve zamanla kurumsallaşacağını ümit ediyoruz. Çünkü inanıyoruz ki, daha adil, daha etkin, daha basit, yani hem kamusal harcamalar için yeterli vergi toplayan, hem de bu vergiyi üretim ve tüketim davranışlarını negatif etkilemeden ve haksız rekabete yol açmadan sağlayacak bir vergi sistemi, vergisini ödeyenlerin bu konudaki görüşleri alınmadan tasarlanmamalıdır.

Verginin ekonomik, fiskal ve sosyal olmak üzere üç temel fonksiyonu vardır. Bütün vergi sistemleri dönemine ve amacına bağlı olarak bu üç temel fonksiyon arasında denge kurmak, zaman zaman da birine ağırlık vermek zorunda kalır.

Bütün dünyada olduğu gibi Türk vergi sisteminde de uzun yıllar ekonomik fonksiyon ön planda olmuştur. Bazı sektörler ve faaliyetler vergi istisnaları ile desteklenmiştir. Bu nedenle vergi sistemimiz kaynak dağılımı üzerinde önemli etkiler yapmıştır. Ancak vergi sistemimiz fiskal fonksiyonunu yerine getirememiş, kamu harcamaları, sağlam kaynak olan vergi ile finanse edilememiştir.

Verginin ekonomik fonksiyonu göz önünde bulundurulduğunda, vergi sistemlerinin dinamik olması ve ekonominin ihtiyaçlarına göre, gerekli değişikliklerin zamanında yapılması gerekmektedir. Avrupa Birliğine aday bir ülke olarak Türkiye'nin hazırladığı 2002 yılı Katılım Öncesi Ekonomik Programında, orta vadede Türkiye ekonomisinin yakalaması öngörülen %5' lik yıllık ortalama büyümenin temel kaynağı özel sektör yatırımları ve toplam faktör verimliliği artışı olarak belirtilmiştir. Özel sektörün artacak önemine değinilen raporda, 2005 yılında 50 milyar dolara yaklaşacak bir ihracat performansından bahsedilmektedir ki, makroekonomik sorunların çözüldüğü bir ortamda, bu ancak rekabet gücü artmış, kendini verimlilik ekseninde yeniden yapılandırmış bir özel sektörle mümkün olabilecektir.

Ne var ki, kamu sektörü reformu uzun yıllardır ertelenmekte ve bozuk kamu maliyesi, cari, yatırım ve faiz dışı transfer harcamalarında kısıntılarla geçici olarak düzeltilmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle vergi sisteminin bir politika aracı olarak etkinliği ortadan kalkmakta ve reform girişimleri kısa vadeli endişeler yüzünden sürekli ertelenmektedir.

Uygulanan IMF destekli ekonomik programın kamu sektörü reformu ve vergi reformunu eş anlı olarak öngörmesi de tesadüf değildir. Kamu sektörü reel olarak küçülüp verimlilik ekseninde

yapılandırılırken, kısıtlı bir mükellef kesimi tarafından karşılanan ve artık vergi tabanını aşındıracak seviyelere yükselen vergi yükünün tabana yayılması için çalışmalara hız verilmelidir.

Son günlerde kamuoyunda sıkça tartışılan ve gerek toplam kamu borç stokunu makul bir seviyeye indirmek, gerek enflasyonda kalıcı bir başarı kazanmak için vazgeçilmez olan faiz dışı fazlayı artırmak için kamunun mevcut yapısı içinde hareket alanı kalmamıştır. Kamu kesimi özelleştirme ve atıl ve verimsiz istihdamın azaltılması yoluyla küçültülürken, yatırımlar ve sosyal güvenlik sistemi rasyonalize edilmeli, vergi sistemi de ülkenin rekabet gücünü artıracak ve kayıt dışı ekonomiyi asgariye indirecek şekilde reform edilmelidir.

Vergi sistemimize ilişkin sorunlar seminerimizde detaylı bir şekilde tartışılacaktır. Ancak, ana başlıkları ile ifade etmek gerekirse;

- Vergi adaleti büyük ölçüde bozulmuş,
- Sermaye birikimi ve kurumsallaşma olumsuz etkilenmiş,
- Uluslararası vergi rekabetinde geri kalınmış,
- Kayıt dışı ekonomi %50'lere ulaşmış,
- Mükelleflerin gönüllü uyumuna dayanması gereken vergi gelirleri büyük ölçüde Akaryakıt Tüketim Vergisi, KDV ve Ücretli Stopaj Vergisi'ne dayandırılmıştır.
- Bunlara ek olarak, vatandaşların toplanan vergilerin yerinde harcandığına ilişkin güvenleri de kalmamıştır.

Yeniden yapılandırılması gereken vergi sistemi, ülkenin ihtiyaçlarına cevap verecek bir strateji çerçevesinde ve vergi ödeyenlerin de görüşlerini alarak tasarlanmalıdır. Bundan sonra gerçekleştireceğimiz panelimizde, bu çerçevede somut önerileri tartışacağız. Ben bazı genel önerilerle yetinmek istiyorum:

- Kayıt dışı ekonomi mutlaka önlenmelidir. %50'ye varan kayıtdışı ekonomi, aynı düzeydeki vergi gelirlerinin, vergi oranlarının yarıya düşürülmesiyle elde edilebileceği anlamına gelmektedir. Kayıtdışının önlenmesinin vergi kanunlarında yapılacak değişikliklerle sağlanamayacağı açıktır. Vergi idaresi ve vergi denetiminin, alt yapısıyla ve yepyeni bir anlayışla baştan sona yenilenmesi "olmazsa olmaz" bir şarttır. Maliye Bakanlığı, bu işin uzmanlarıyla beraber dünyada vergi idaresi ve denetimi konusundaki en iyi uygulamaları Türkiye'ye mal etmelidir.
- Kayıt dışı ekonominin azalmasına paralel olarak, vergi oranları da kademeli olarak indirilmeli ve yaşanabilir, büyümeye engel olmayan, mükelleflerin gönüllü uyumunu sağlayacak bir vergi ortamına geçilmelidir.
- Enflasyonun kazanç üzerinde oluşturduğu iki yönlü etki mutlaka düzeltilerek reel kazançların vergilendirilmesi hedeflenmeli, bu amaçla mutlaka enflasyon muhasebesine geçilmelidir.

- Son olarak, devlette mutlaka harcama reformu yapılmalı, devlet bütün kurumlarıyla verimli bir yapıya kavuşturulmalı, toplanan vergilerin doğru harcandığından, vatandaşa hizmet olarak döndüğünden ve hizmetin kalitesinin yükseldiğinden emin olunmalıdır.
- Sadece vergi sistemi açısından değil, tüm ekonomik sistemimiz açısından da, devlette şeffaflık mutlaka sağlanmalıdır.

Bütün bunların yanında belki de en önemli konu bu değişimleri yapabilme konusunda **siyasi kararlılığın gösterilmesidir**. Bu önerileri, bugüne dek her iktidar işbaşına geldiğinde defalarca dile getirdik.

Vergi sistemlerindeki sorunlar dünyada çözümlenmiş ve nasıl çözüleceği belli konulardır. Dolayısıyla, bilmemekten kaynaklanan bir eksiklik sözkonusu değildir. Ancak bugüne dek hep bozulan dengelerin oluşturduğu çarpık düzeni değiştirmek istemeyen, bu değişimden rahatsız olan kesimlerin baskısı galip geldi. Bu dönemde artık gerekli siyasi kararlılık gösterilmesini ümit ve temenni ediyoruz.

Sözü Sayın Bakanıma devretmeden önce, bu panelde sonuçları sunulacak olan atelye çalışmalarına katkıda bulunan tüm uzmanlarımıza, Vergi Çalışma Grubu Başkanı Sayın Şaban Erdikler şahsında teşekkür etmek istiyorum.

Bu toplantımızın, uzun yıllardır kanayan bir yara haline gelmiş olan vergi sisteminin yeniden yapılandırılması konusundaki çalışmalara katkıda bulunacağını umuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.